

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૧૦૭૫/૨૦૦૯

વિથ

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૯૮૧/૨૦૧૦

વિથ

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૧૩૨૪/૨૦૧૧

વિથ

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૧૩૨૫/૨૦૧૧

વિથ

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૧૦૪૧/૨૦૧૩

વિથ

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૧૦૭૬/૨૦૦૯

વિથ

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૧૪૧૮/૨૦૦૯

વિથ

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૧૦૪૨/૨૦૧૩

વિથ

આર/ટેક્સ અપીલ નં. ૩૬૬/૨૦૧૭

=====

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પ્રણવ ત્રિવેદી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	હા	

સીમા રાંકા

વિરુદ્ધ

આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ સર્કલ ૨(૧)

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રીમતી સ્વાતિ સોપરકર (૮૭૦)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી રુત્વિજ આર. પટેલ (૧૦૬૧૫)

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પ્રણવ ત્રિવેદી

તારીખ : ૨૪/૦૮/૨૦૨૬

સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા દ્વારા)

૧. સંબંધિત અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી સ્વાતિ સોપરકર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. સોપરકર અને સંબંધિત સામાવાળા તરફે વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેબિંગ કાઉન્સેલ શ્રી રુત્વિજ આર. પટેલને સાંભળ્યા.

૨. શેર્સના વેચાણ પરના મૂડી નફાને વ્યવસાયમાંથી આવક ગણવાના સમાન મુદ્દા પર, આકારણી વર્ષ ૨૦૦૪-૦૫, ૨૦૦૫-૦૬, ૨૦૦૬-૦૭ અને ૨૦૦૭-૦૮ માટે ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રીબ્યુનલ, અમદાવાદ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમથી વ્યથિત થઈને અપીલકર્તાઓ-કરદાતાઓ દ્વારા આ અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે.

૩. ટેક્સ અપીલ નં. ૧૦૭૬ અને ૧૪૧૮/૨૦૦૯ ને કાયદાના નીચે મુજબના મહત્વના પ્રશ્નોની વિચારણા માટે દાખલ કરવામાં આવે છે :

“(૧) શું કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રીબ્યુનલ, શેર્સ/જામીનગીરીઓના વ્યવહારો પર ‘મૂડી નફામાંથી આવક’ ના બદલે ‘વ્યવસાય અથવા ધંધામાંથી આવક’ ના શીર્ષક હેઠળ કર લાદવાની સામાવાળાની કાર્યવાહીને બહાલી આપવામાં કાયદાની દ્રષ્ટિએ સાચી હતી?

(૨) શું કેસની હકીકતોમાં અને સંજોગો હેઠળ ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રીબ્યુનલ, શેર્સના વેચાણના કારણે અને પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સ્કીમ (પી.એમ.એસ.) માંથી ઉદ્ભવતા નફાના કારણે થયેલા રૂ. ૧૧,૨૮,૭૩૬/- ના ટૂંકાગાળાના મૂડી નફાને મૂડી નફાના બદલે વ્યવસાયની આવક ગણવામાં કાયદાની દ્રષ્ટિએ સાચી હતી?”

૪. ટેક્સ અપીલ નં. ૧૩૨૫/૨૦૧૧ ને કાયદાના નીચે મુજબના મહત્વના પ્રશ્નોની વિચારણા માટે દાખલ કરવામાં આવે છે:

“૧. શું કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રીબ્યુનલ, શેર્સ/જામીનગીરીઓના વ્યવહારો પર ‘મૂડી નફામાંથી આવક’ ના બદલે ‘વ્યવસાય અથવા ધંધામાંથી આવક’ ના શીર્ષક હેઠળ કર લાદવાની સામાવાળાની કાર્યવાહીને બહાલી આપવામાં કાયદાની દ્રષ્ટિએ સાચી હતી?

૨. શું કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રીબ્યુનલ, શેર્સના વેચાણના કારણે અને પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સ્કીમ (પી.એમ.એસ.) માંથી ઉદ્ભવતા નફાના કારણે થયેલા ૩. ૭,૫૧,૪૫૨/- ના ટૂંકાગાળાના મૂડી નફાને મૂડી નફાના બદલે વ્યવસાયની આવક ગણવામાં કાયદાની દ્રષ્ટિએ સાચી હતી?"

૫. ટેક્સ અપીલ નં. ૩૬૬/૨૦૧૭ ને કાયદાના નીચે મુજબના મહત્વના પ્રશ્નની વિચારણા માટે દાખલ કરવામાં આવે છે :

“શું કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ટ્રીબ્યુનલ, શેર્સ અને જામીનગીરીઓના વેપારમાંથી થતી આવકને વ્યવસાયિક આવકના બદલે મૂડી નફો ગણવા માટે આકારણી અધિકારીને નિર્દેશ આપતા સી.આઇ.ટી. (એ) ના હુકમને માન્ય રાખવામાં કાયદાની દ્રષ્ટિએ અને હકીકતો પર સાચી હતી?"

૬. ઇન્કમ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રીબ્યુનલ (જે હવે પછી ‘સદર ટ્રીબ્યુનલ’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે), અમદાવાદ, બેન્ચ ‘સી’ કેમ્પ વડોદરા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૯મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ ના સંયુક્ત ચુકાદા અને હુકમમાંથી ઉદ્ભવતી ટેક્સ અપીલ નં. ૧૦૭૬/૨૦૦૯, કે જેના દ્વારા સદર ટ્રીબ્યુનલે કરદાતા અને તેમની પત્ની, એટલે કે શ્રીમતી સીમા રાંકા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલોનો નિકાલ કર્યો હતો, તેને મુખ્ય બાબત તરીકે ગણવામાં આવે છે.

૭. અપીલકર્તા-કરદાતાના કેસમાં આકારણી વર્ષ ૨૦૦૪-૦૫ માટેના કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે :

૭.૧. કરદાતાએ પગાર, ‘મકાન મિલકતમાંથી આવક’, ‘મૂડી નફો’ અને અન્ય સાધનોમાંથી આવકના શીર્ષકો હેઠળની આવકનો સમાવેશ કરતું રૂ. ૪૦,૮૭,૯૭૩/- ની આવક દર્શાવતું આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કર્યું હતું.

૭.૨. આકારણી અધિકારીએ લિસ્ટેડ જમીનગીરીઓના વેચાણ પર ઉદ્ભવતા રૂ. ૧૧,૨૮,૭૩૬/- ના ટૂંકાગાળાના મૂડી નફા અને રૂ. ૪૯,૫૧,૬૩૩/- ના લાંબાગાળાના મૂડી નફાને વ્યવસાયિક આવક તરીકે ગણીને ‘મૂડી નફો’ શીર્ષક હેઠળ દર્શાવેલી આવકમાં તે કારણોસર સુધારો કર્યો હતો કે કરદાતાએ જમીનગીરી બજારમાં અનેક વ્યવહારો કર્યા હતા જે દર્શાવે છે કે કરદાતા શેરબજારમાં ટ્રેડિંગમાં સંપૂર્ણપણે સંકળાયેલા હતા.

૭.૩. તેનાથી વ્યથિત થઈને કરદાતાએ સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી, જેમણે નીચે મુજબ અવલોકન કરીને ‘મૂડી નફામાંથી આવક’ ના બદલે ‘વ્યવસાય અથવા ધંધામાંથી આવક’ ના શીર્ષક હેઠળ શેર્સ/જમીનગીરીઓના વ્યવહારો પર કર લાદીને આકારણી અધિકારીની કાર્યવાહીને માન્ય રાખી હતી :

“૨.૩. મેં વકીલશ્રીની રજૂઆતો અને કેસની હકીકતો ધ્યાને લીધી છે. આકારણી અધિકારીએ તેમના આકારણી હુકમના પાના નં. ૩ થી ૬ પર વ્યવહારોના સ્વરૂપ અને કેસની હકીકતોની વિગતવાર ચર્ચા કરી છે. જોકે,

તેમણે નિયમિત ટ્રેડિંગ પ્રવૃત્તિથી લાંબાગાળાના રોકાણને અલગ તારવ્યું નથી. અપીલકર્તાની રજૂઆતો મુજબ, રૂ. ૩૫,૦૪,૯૭૭/- નો લાંબાગાળાનો મૂડી નફો ૧૦ વર્ષ કરતાં વધુ સમય માટે ધારણ કરેલા શેર્સના વેચાણ પરનો હતો. તેથી, તેને ટ્રેડિંગ પ્રવૃત્તિ ગણી શકાય નહીં. તે મુજબ, આકારણી અધિકારીને લાંબાગાળાના મૂડી નફા તરીકે દર્શાવેલ રૂ. ૩૫,૦૪,૯૭૭/- ને લાંબાગાળાના મૂડી નફા તરીકે ગણવાનો અને તે મુજબ કર લાદવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૨.૩.૧.અપીલકર્તા અને તેની પત્ની વચ્ચે વહેંચાયેલા રૂ. ૫૪,૫૦,૪૧૦/- ના લોંગ ટર્મ કેપિટલ ગેઈન અંગે, તે જ રીતે નાણાકીય વર્ષ ૨૦૦૧ અને ૨૦૦૨ માં પોતાના ભંડોળમાંથી તેમજ સીમા રંકા પાસેથી પ્રાપ્ત ભેટમાંથી રોકાણ કરાયેલા શેરો અને મ્યુચ્યુઅલ ફંડ યુનિટોના વેચાણને કારણે હતા, જે નાણાકીય વર્ષ ૨૦૦૩-૦૪ માં વેચવામાં આવ્યા હતા અને આ રીતે એક વર્ષથી વધુ સમય માટે રાખવામાં આવ્યા હતા. સ્પષ્ટપણે ખરીદીનો હેતુ બજાર કિંમતના ઉતાર-ચઢાવ માંથી નફો મેળવવાનો ન હતો પરંતુ લાંબા ગાળાનું રોકાણ જાળવી રાખવાનો હતો. પેપર-બુકના પેપર-૧૨ પર આપેલી યાદી મુજબ આ શેરો/યુનિટોની ખરીદી અગાઉના વર્ષ ૨૦૦૫ માં કરવામાં આવી હોવાથી અને ૧૨ મહિનાથી વધુ સમય માટે રાખવામાં આવ્યા હોવાથી, તેને રોકાણ ગણવામાં આવે છે, શેર ટ્રેડિંગ નહીં, કારણ કે આ વ્યવહારોનો હેતુ ટ્રેડિંગ કરવાનો નથી. આ વ્યવહારનો સ્ત્રોત પણ મોટે ભાગે પ્રાપ્ત થયેલી

તેમમાંથી છે. આને ધ્યાનમાં રાખીને, આ વ્યવહારોને પણ લાંબા ગાળાના રોકાણ અને તેમાંથી થતા મૂડીગત નફા તરીકે ગણવામાં આવે છે, જે એસેસિંગ ઓફિસર દ્વારા વ્યવસાયિક નફા તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા તેના વિરુદ્ધ છે.

૨.૩.૨. અપીલકર્તા અને તેમની પત્ની સીમા રાંકા વચ્ચે વહેંચાયેલ રૂ. ૫૦,૨૦,૮૪૧/- ના ટૂંકાગાળાના મૂડી નફાના સંબંધમાં, તે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ વ્યવહારો, ઈકિવટી શેર્સમાં રોકાણ અને પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સ્કીમના વ્યવહારોના કારણે છે. તે અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા અથવા અપીલકર્તા વતી પોર્ટફોલિયો મેનેજર દ્વારા કરવામાં આવેલા મોટી સંખ્યાના વ્યવહારોના કારણે છે. આકારણી અધિકારી દ્વારા જણાવ્યા મુજબ વેચાણ માટેના કુલ વ્યવહારોની સંખ્યા ૨૧૨ છે અને ખરીદી ૬૧૫ છે. વાસ્તવમાં આમાંના મોટાભાગના વ્યવહારો પી.એમ.એસ. હેઠળ છે. અપીલકર્તાની દલીલ એવી છે કે તેમણે પી.એમ.એસ. મેનેજરને રૂ. ૧ કરોડ આપ્યા હતા અને નફા સાથે સમગ્ર રકમ પાછી ખેંચી લીધી હતી. અપીલકર્તા દ્વારા જે બાબતનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી તે એ છે કે પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સ્કીમ હેઠળ, પી.એમ.એસ. ગ્રાહક એટલે કે આ કેસમાં અપીલકર્તા માટે અને તેમના વતી દૈનિક ધોરણે વ્યવહારો કરવામાં આવે છે. પી.એમ.એસ. મેનેજરના ચોપડામાં, વ્યવહારો નોંધવામાં આવતા નથી કારણ કે તે ગ્રાહક માટે કરવામાં આવે છે. તે ક્લાયન્ટ વતી વ્યવહાર કરતા શેર બ્રોકર જેવું છે. ખરીદવા અને વેચવાના શેર્સ અને

જામીનગીરીઓના પ્રકારો માટેની સૂચના શરૂઆતમાં આપી શકાય છે અથવા તે પોર્ટફોલિયો મેનેજરના વિવેકાધિકાર પર હોઈ શકે છે પરંતુ હકીકત એ રહે છે કે પી.એમ.એસ. માં તમામ વ્યવહારો ગ્રાહકોના છે અને પી.એમ.એસ. મેનેજરના નથી. તેથી અપીલકર્તા દ્વારા એવો દાવો કરવો ખોટો છે કે અપીલકર્તાએ પી.એમ.એસ. મેનેજર સાથે માત્ર એક જ વ્યવહાર કર્યો છે. સેંકડોની સંખ્યામાં ચાલતા તમામ વ્યવહારો અપીલકર્તાના વતી કરવામાં આવ્યા છે.

વ્યવહારની વારંવારતા, તેનું પ્રમાણ અને વ્યવહારનો હેતુ એવા છે કે તેને કોઈપણ સંજોગોમાં રોકાણ ગણી શકાય નહીં. રોકાણના કિસ્સામાં હેતુ ભાવની વધઘટમાંથી નફો મેળવવાના બદલે તેમાંથી નિયમિત આવક મેળવવાનો હોય છે. પી.એમ.એસ. માં તમામ વ્યવહારો ટ્રેડિંગમાંથી નફો મેળવવાના સ્પષ્ટ હેતુથી કરવામાં આવ્યા છે. વ્યવહારોની સંખ્યા, ટ્રેડની વારંવારતા, જથ્થો વગેરે સ્પષ્ટપણે સાબિત કરે છે કે પી.એમ.એસ. માં અપીલકર્તા વતી કરવામાં આવેલા વ્યવહારો બીજું કંઈ નહીં પરંતુ અપીલકર્તા દ્વારા જ ચલાવવામાં આવ્યા છે. શેર ટ્રેડિંગ વ્યવસાયમાં વ્યક્તિએ તમામ ખરીદી અને વેચાણના નિર્ણયો જાતે લેવાની જરૂર નથી. તે આ કેસમાં પી.એમ.એસ. મેનેજર એવા નિષ્ણાતના વિવેકાધિકાર પર છોડી શકાય છે. તેથી, હું અપીલકર્તા સાથે સહમત નથી કે વ્યવહારો પી.એમ.એસ. પ્રદાતા દ્વારા કરવામાં આવ્યા હતા અને અપીલકર્તા દ્વારા નહીં.

અપીલકર્તા તરફથી પી.એમ.એસ. માં વ્યવહારો અને મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં કરાયેલા રોકાણ વચ્ચે સમાનતા દર્શાવવી તે પણ યોગ્ય નથી. સૌથી મહત્વનો તફાવત એ છે કે મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં વ્યવહારો મ્યુચ્યુઅલ ફંડ માટે અને તેના વતી કરવામાં આવે છે. મ્યુચ્યુઅલ ફંડ તમામ વ્યવહારોનું માલિક છે જ્યારે પી.એમ.એસ. ના કિસ્સામાં, પી.એમ.એસ. પ્રદાતા માલિક નથી પરંતુ માત્ર એક સુવિધા આપનાર છે. તેથી, પી.એમ.એસ. હેઠળ કરવામાં આવેલા વ્યવહારોને મ્યુચ્યુઅલ ફંડ રોકાણ ગણી શકાય નહીં. અપીલકર્તા તરફથી ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયામાં પ્રકાશિત થયેલા સમાચારને સી.બી.ડી.ટી. દ્વારા જારી કરાયેલ પ્રેસ નોટ તરીકે દર્શાવવું પણ ખોટું છે. સમાચાર વાંચવાથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તે બજારની અપેક્ષા છે અને સી.બી.ડી.ટી. ની પ્રેસ નોટના બદલે કેટલાક બજાર વિશ્લેષક દ્વારા લખાયેલ લેખ છે. આવા પ્રકારના સમાચાર અહેવાલોમાં તથ્યો હોતા નથી અને ઘણી વખત ગેરમાર્ગે દોરનારા પણ હોય છે. અપીલકર્તા સી.બી.ડી.ટી. અથવા નાણાં મંત્રાલય તરફથી એવી કોઈ સૂચના કે અધિકૃત દસ્તાવેજ ટાંકી શક્યા નથી જેમાં પી.એમ.એસ. માં વ્યવહારોને મૂડી નફાને આધીન રોકાણ ગણવામાં આવ્યા હોય.

તારીખ ૧૫.૦૬.૨૦૦૭ ના સી.બી.ડી.ટી. પરિપત્ર નં. ૪/૨૦૦૭ માં આ સંબંધમાં વ્યાપક માર્ગદર્શિકા જારી કરવામાં આવી છે. તે મુજબ કરદાતા પાસે મૂડી સંપત્તિ તરીકે તેમજ ટ્રેડિંગ સંપત્તિ તરીકે રાખેલ સ્ટોક હોઈ શકે છે અને તે કેસની એકંદર હકીકતો પર નક્કી કરવાનું રહે છે. અપીલકર્તાનું

લાંબાગાળાનું રોકાણ પહેલેથી જ મૂડી તરીકે ગણવામાં આવ્યું હોવાથી, તે સ્પષ્ટ છે કે સી.બી.ડી.ટી. ના પરિપત્રનું શબ્દશઃ અને ભાવનાત્મક રીતે પાલન કરવામાં આવ્યું છે. જોકે, જ્યારે વ્યવહારોના અમુક ભાગને રોકાણ ગણવામાં આવે છે, ત્યારે ટ્રેડિંગના સ્પષ્ટ હેતુવાળા અન્ય વ્યવહારોને પણ રોકાણ તરીકે ગણવા જરૂરી નથી.

સી.આઇ.ટી. વિ. એસોસિએટેડ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ કો. પ્રા. લિમિટેડ, ૮૨ આઇ.ટી.આર. ૫૮૬ અને સી.આઇ.ટી. વિ. એચ. હોલોક લાર્સન, ૧૬૦ આઇ.ટી.આર. ૬૭ ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાને લેવામાં આવ્યા છે. અપીલકર્તા તરફથી એવી દલીલ કરવી ખોટી છે કે તેઓ પૂર્ણ સમયની નોકરીમાં છે અને તેથી શેર્સ અને જામીનગીરીઓમાં સોદા કરી શકતા નથી. કોઈપણ વ્યક્તિ જામીનગીરીઓમાં ડીલર બનવા માટે, પૂર્ણ સમયના શેરબજારના ખેલાડી હોવું જરૂરી નથી. શેરબજારનું જ્ઞાન પણ શેર ટ્રેડિંગમાં આવશ્યક પૂર્વશરત નથી. ઉછીના લીધેલ ભંડોળ પણ શેર ટ્રેડિંગ માટે જરૂરિયાત નથી. અપીલકર્તા દ્વારા પી.એમ.એસ. માં કરવામાં આવેલા વ્યવહારો સેંકડોની સંખ્યામાં છે અને બજાર ભાવની વધઘટમાંથી નફો મેળવવાના હેતુથી કરવામાં આવ્યા છે અને તેથી તેમાંથી ઉત્પન્ન થયેલી આવક બીજું કંઈ નહીં પરંતુ વ્યવસાયિક નફો છે.

અપીલકર્તાની બીજી દલીલ એ છે કે તેણે રૂ. ૫૬,૮૯,૯૧૪/- નું ડિવિડન્ડ મેળવ્યું હતું તેથી હેતુ ડિવિડન્ડ મેળવવાનો પણ હતો. હું અહીં

અપીલકર્તાની આવકની ગણતરી પરથી ઉદ્દેખ કરવા માંગુ છું કે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ યુનિટ્સમાંથી મળેલ ડિવિડન્ડ રૂ. ૫૬,૮૭,૦૦૦/- હતું અને શેર્સમાંથી ડિવિડન્ડ ભાગ્યે જ રૂ. ૨,૮૪૦/- હતું, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ યુનિટમાં વ્યવહાર ડિવિડન્ડ મેળવવાના ઇરાદાથી કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ શેર્સમાં તમામ ટૂંકાગાળાના વ્યવહારો બજાર ભાવની વધઘટમાંથી નફો મેળવવાના સ્પષ્ટ ઇરાદાથી કરવામાં આવ્યા હતા. આ બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં વ્યવહારોને રોકાણ ગણવામાં આવે છે અને તેથી રૂ. ૩૪,૮૫,૪૪૨/- ની ખોટને ટૂંકાગાળાની મૂડી ખોટ ગણવાની રહેશે જેને અપીલકર્તાના હાથમાં રૂ. ૮,૨૧,૩૮૮/- અને સીમા રાંકાના હાથમાં રૂ. ૨૫,૬૭,૦૫૩/- તરીકે વિભાજિત કરવામાં આવે છે. ઇક્વિટી શેર્સમાંથી અન્ય નફો અને પી.એમ.એસ. માં વ્યવહારોની રકમ રૂ. ૧૮,૭૨,૩૩૬/- અને રૂ. ૬૮,૨૨,૮૮૧/- ને વ્યવસાયિક નફો ગણવામાં આવે છે. અપીલકર્તા અને શ્રીમતી સીમા રાંકા વચ્ચે તેનું વિભાજન આકારણી અધિકારી દ્વારા તેમના રોકાણના પ્રમાણમાં કરવામાં આવવું જોઈએ.

ટૂંકમાં, અપીલકર્તા દ્વારા દર્શાવેલ લાંબાગાળાની મૂડીને આકારણી અધિકારી દ્વારા ગણવામાં આવેલ વ્યવસાયિક નફાની સામે લાંબાગાળાનો મૂડી નફો ગણવામાં આવે છે. અપીલકર્તા દ્વારા જાહેર કરાયેલ ટૂંકાગાળાના મૂડી નફાના સંબંધમાં, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ યુનિટ વ્યવહારોને રોકાણ ગણવામાં આવે છે અને મૂડી નફાના શીર્ષક હેઠળ કરપાત્ર ગણાય છે. શેર્સ

અને પી.એમ.એસ. માં વ્યવહારોને વ્યવસાય ગણવામાં આવે છે અને તે વ્યવસાયના શીર્ષક હેઠળ કરપાત્ર છે. આકારણી અધિકારીને તે મુજબ જમીનગીરીઓના વ્યવહારમાંથી થતી આવક/ગુકસાન ગણવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૨.૩.૩. સિક્યોરિટી ટ્રાન્ઝેક્શન ટેક્સની કલમ ૮૮ઈ હેઠળ કપાત માન્ય રાખવા માટેના મુદ્દા નં. ૨ ના સંબંધમાં, આકારણી અધિકારીએ વ્યવસાયિક નફો ગણવામાં આવેલા વ્યવહારો પર અપીલકર્તાના દાવાની ચકાસણી કરવી જોઈએ અને કલમ ૮૮ઈ ની જોગવાઈઓ મુજબ તે માન્ય રાખવી જોઈએ.

૨.૩.૪. ગુકસાન આગળ ખેંચવા સંબંધે, આકારણી અધિકારીને આ હુકમને ધ્યાનમાં રાખીને ગુકસાનના સેટ-ઓફ અને આગળ ખેંચવાની પુનઃગણતરી કરવાનો અને તેને આગળ ખેંચવાની મંજૂરી આપતો જરૂરી હુકમ પસાર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૭.૪. સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) ના હુકમથી વ્યથિત થઈને, કરદાતાએ તેમની પત્ની-શ્રીમતી સીમા રાંકાના કેસમાં પણ સમાન વલણ અપનાવવામાં આવ્યું હોવા સાથે, સદર ટ્રીબ્યુનલ સમક્ષ એવી રજૂઆત કરીને અપીલ દાખલ કરી હતી કે કરદાતા અને તેમની પત્નીની આવક સંયુક્ત રીતે તેમની પત્ની દ્વારા ભેટમાં આપેલા ભંડોળ અને તેમના પોતાના ભંડોળમાંથી હતી અને મૂડી નફો કરદાતા

અને તેમની પત્ની વચ્ચે તેમના સંબંધિત રોકાણના પ્રમાણમાં નીચે મુજબ વિભાજિત કરવામાં આવ્યો હતો:

નફાનો પ્રકાર	કુલ નફો (રૂ.)	સીમા રાંકા (રૂ.)	અજય રાંકા (રૂ.)
		માં વિભાજિત	
લાંબાગાળાનો નફો	૫૪,૫૦,૪૧૦	૪૦,૦૨,૮૩૩	૧૪,૪૭,૫૭૭
શ્રી અજય રાંકાના અલગ લાંબાગાળાના શેર્સ	૩૫,૦૪,૮૭૭	—	૩૫,૦૪,૮૭૭
કુલ	૮૯,૫૫,૩૮૭	૪૦,૦૨,૮૩૩	૪૯,૫૨,૫૫૪
ટૂંકાગાળાનો નફો	૫૦,૨૦,૮૪૧	૩૮,૮૨,૨૦૫	૧૧,૩૮,૬૩૬
કુલ	૧,૩૯,૭૬,૩૨૮	૭૮,૮૫,૦૩૮	૬૦,૮૧,૨૯૦

૭.૫. રૂ. ૩૫,૦૪,૮૭૭/- ના મૂડી નફા માટે એ નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે તે વર્ષ ૧૯૯૧ માં ખરીદેલા શેર્સ સંબંધિત છે અને દસ વર્ષ કરતાં વધુ સમય માટે રાખવામાં આવ્યા હતા. રૂ. ૫૪,૫૦,૪૧૦/- ના લાંબાગાળાના મૂડી નફા માટે એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સમગ્ર મૂડી નફો ટેમ્પલટન ઇન્ડક્સ ગ્રોથ સ્કીમમાં રોકાણના કારણે થયો હતો જે અઢી વર્ષ કરતાં વધુ સમય માટે રાખવામાં આવ્યા હતા જ્યારે, ટૂંકાગાળાનો મૂડી નફો આગળ મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સના યુનિટ્સના વ્યવહારો, વિવેકાધીન/બિન-વિવેકાધીન પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસ (જે હવે પછી ‘સદર પી.એમ.એસ.’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) મારફતે શેર્સમાં નીચે મુજબ વિભાજિત થયો હતો :

વિગત	વ્યવહારો ની સંખ્યા	નફો / નુકસાન (રૂ.)	સીમા રાંકા (રૂ.)	અજય રાંકા (રૂ.)
			માં વિભાજિત	
મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ	૧૫	(૩૪,૯૫,૪૪૨)	(૨૫,૬૭,૦૫૩)	(૯,૨૮,૩૮૯)
ડાયરેક્ટ ઇક્વિટી શેર્સ	૧૧	૧૯,૭૨,૩૩૬	૧૪,૪૮,૪૮૪	૫,૨૩,૮૫૨
પી.એમ.એસ (અસરકારક રીતે) બાદ: ખર્ચાઓ	૧*	૬૮,૨૨,૮૮૧ (૨,૭૮,૮૩૪)	-	(૨,૭૮,૮૩૪)
કુલ	૨૭	૫૦,૨૦,૯૪૧	૩૮,૯૨,૨૦૫	૧૧,૨૮,૭૩૬

૭.૬. કરદાતા દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જોકે પી.એમ.એસ. પ્રદાતાએ અનેક વ્યવહારો કર્યા હતા, કરદાતા દ્વારા પી.એમ.એસ. માં રૂ. ૧ કરોડનું રોકાણ કરીને માત્ર એક જ વ્યવહાર અસરકારક રીતે કરવામાં આવ્યો છે, જે તેના પર ઉપાર્જિત રકમ સાથે પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો હતો, જેને કરદાતા દ્વારા તે રીતે ગણવામાં આવ્યો હતો.

૭.૭. સદર ટ્રીબ્યુનલે બંને પક્ષોની રજૂઆતો ધ્યાને લીધા પછી, નીચે મુજબ અવલોકન કરીને સી.આઇ.ટી. (અપીલ્સ) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમને માન્ય રાખ્યો હતો :

“અમે નીચેની કર સત્તાવાળાઓના હુકમ સાથે વિરોધી રજૂઆતો અને રેકૉર્ડ પરના સાહિત્યને કાળજીપૂર્વક ધ્યાને લીધા છે. અમે અમારી સમક્ષ ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓનું પણ અવલોકન કર્યું છે. અમે જણાવું છે કે સી.આઇ.ટી. (સેન્ટ્રલ), કલકત્તા વિ. એસોસિએટેડ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ

ડેવલપમેન્ટ કંપની (પી) લિમિટેડ (૮૨-આઈ.ટી.આર.-૫૮૬) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"શેર્સનું ચોક્કસ ધારણ રોકાણના માધ્યમથી છે કે સ્ટોક-ઈન-ટ્રેડનો ભાગ બને છે તે એક એવી બાબત છે જે શેર્સ ધરાવનાર કરદાતાના જ્ઞાનમાં હોય છે અને સામાન્ય સંજોગોમાં, તેણે પોતાના રેકૉર્ડ્સમાંથી એવા પુરાવા રજૂ કરવાની સ્થિતિમાં હોવું જોઈએ કે શું તેણે તે શેર્સ જે તેનો સ્ટોક-ઈન-ટ્રેડ છે અને જે રોકાણ તરીકે રાખવામાં આવ્યા છે તે વચ્ચે કોઈ ભેદરેખા જાળવી રાખી છે કે નહીં."

સી.આઈ.ટી., બોમ્બે વિ. એચ. હોલ્ક લાર્સન (૧૬૦-આઈ.ટી.આર.-૬૭) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"કોઈ વ્યક્તિ શેર્સમાં ડીલર હતો કે રોકાણકાર તે નક્કી કરવા માટે, વાસ્તવિક પ્રશ્ન એ નહોતો કે શેર્સ ખરીદવા અને વેચવાના વ્યવહારમાં ટ્રેડિંગના તત્વનો અભાવ છે, પરંતુ શું સમગ્ર કામગીરીના પાછળના તબક્કા દર્શાવે છે કે પ્રથમ પગલું - શેર્સની ખરીદી - ટ્રેડિંગ વ્યવહાર તરીકે અથવા તેના ભાગરૂપે લેવામાં આવ્યું ન હતું. તમામ હકીકતોની સમગ્રતાને ધ્યાનમાં રાખવી પડશે અને તેના પર સાચા કાનૂની સિદ્ધાંતો લાગુ કરવા પડશે. જો તમામ સંબંધિત પરિબલો ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા હોય અને કાયદાના સિદ્ધાંતોનો કોઈ દુરુપયોગ થયો ન હોય, તો ટ્રીબ્યુનલ દ્વારા પહોંચેલા નિષ્કર્ષમાં દખલ કરી શકાતી નથી કારણ કે તે

અનુમાન કાયદાનો પ્રશ્ન છે, જો આપું અનુમાન શક્ય હોય, જોકે, શરત એ છે કે ટ્રીબ્યુનલ દ્વારા તમામ સંબંધિત પરિબલોને યોગ્ય રીતે તોળવામાં આવ્યા હોય અને ધ્યાને લેવાયા હોય. ટ્રીબ્યુનલ દ્વારા પહોંચેલા અનુમાનમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં."

ઉપરોક્ત નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો એવો મત છે કે શેર્સમાંથી નફો એ મૂડી નફો છે કે વ્યવસાયિક આવક તે નીચેના પરિબલો પર નિર્ભર રહેશે:

– શું શેર્સ કરદાતા દ્વારા સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ તરીકે કે રોકાણ તરીકે રાખવામાં આવ્યા છે

– શું શેર્સ તેને રોકાણ તરીકે રાખવાના ઇરાદાથી કે ટ્રેડિંગ માટે ખરીદવામાં આવ્યા છે;

– શું શેર્સ વેચવાના ઇરાદાથી ખરીદવામાં આવ્યા છે;

– શું શેર્સ નફો મેળવવાના ઇરાદાથી ખરીદવામાં આવ્યા હતા;

– શું શેર્સ મહત્તમ વળતર મેળવવા માટે રાખવામાં આવ્યા છે;

– શું શેર્સ પ્રાથમિક બજારમાંથી ખરીદવામાં આવ્યા છે;

– શું શેર્સ ગૌણ બજારમાંથી ખરીદવામાં આવ્યા છે;

– શું શેર્સ પબ્લિક ઇશ્યૂમાં સબસ્ક્રિપ્શન દ્વારા ખરીદવામાં આવ્યા છે;

– શું શેર્સ ઘણા લાંબા સમયગાળા માટે રાખવામાં આવ્યા છે; અને

– શું એકવાર વેચાયેલા શેર્સ ક્યારેય ફરીથી ખરીદવામાં આવ્યા નથી.

જ્યાં સુધી રૂ. ૩૫,૦૪,૮૭૭/- ની રકમના શેર્સના વેચાણ પરના મૂડી નફાનો સંબંધ છે, અને તેનાથી થયેલો નફો, અમારા મતે, મૂડી નફો રહેશે કારણ કે કરદાતા દ્વારા લાંબા સમયગાળા માટે શેર્સ વાજબી રીતે રાખવામાં આવ્યા હતા. આમ, આ સંબંધમાં મહેસૂલ પક્ષ દ્વારા લેવાયેલ આધાર ફગાવી દેવામાં આવે છે.

જ્યાં સુધી રૂ. ૫૪,૫૦,૪૧૦/- ના લાંબાગાળાના મૂડી નફાનો સંબંધ છે, આ શેર્સ કરદાતા દ્વારા પોતાના ભંડોળમાંથી મેળવવામાં આવ્યા હતા અને વર્ષ ૨૦૦૧-૦૨ દરમિયાન રોકાણ કરવામાં આવ્યું હતું. સદર શેર્સ નાણાકીય વર્ષ ૨૦૦૩-૦૪ માં વેચવામાં આવ્યા હતા. આમ, તે સ્પષ્ટપણે એક વર્ષ કરતાં વધુ સમય માટે રાખવામાં આવ્યા હતા. આમ, શેર્સને રોકાણ તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા. તેથી, અમારો એવો મત છે કે સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) એ આ વ્યવહારોમાંથી ઉદ્ભવતા નફાને લાંબાગાળાનો મૂડી નફો ગણવામાં યોગ્ય ઠરાવ્યું છે અને તે મુજબ આ સંબંધમાં સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) ના હુકમમાં કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી.

હવે કરદાતા અને તેમની પત્ની વચ્ચે વહેંચાયેલા રૂ. ૫૦,૨૦,૮૨૧/- ના ટૂંકાગાળાના મૂડી નફા પર આવતાં, આ નફો મ્યુચ્યુઅલ ફંડ

વ્યવહારો, ઈકિપટી શેર્સ હેઠળના વ્યવહારો અને પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સ્કીમ હેઠળ કરવામાં આવેલા વ્યવહારોના કારણે ઉદ્ભવ્યો છે. મોટાભાગના વ્યવહારો પી.એમ.એસ. હેઠળ છે. પી.એમ.એસ. સ્કીમ હેઠળના વ્યવહારો કરદાતા માટે અને તેમના વતી દૈનિક ધોરણે કરવામાં આવે છે. આ વ્યવહારો પી.એમ.એસ. મેનેજરના ચોપડામાં નોંધવામાં આવતા નથી કારણ કે તે ગ્રાહકો માટે કરવામાં આવે છે. તે કરદાતા વતી વ્યવહારો કરતા શેર બ્રોકર જેવું જ છે. આ વ્યવહારો કરવા માટેની સૂચનાઓ કાં તો શરૂઆતમાં આપી શકાય છે અથવા તે પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટના વિવેકાધિકાર પર છોડી શકાય છે પરંતુ આ તમામ વ્યવહારો ગ્રાહકના હતા અને પી.એમ.એસ. મેનેજર ગ્રાહક એટલે કે કરદાતા વતી કામ કરે છે. તે નિર્વિવાદ છે કે પી.એમ.એસ. મારફતે વેચાણ માટે ૨૧૨ અને ખરીદી માટે ૬૧૫ વ્યવહારો કરવામાં આવ્યા હતા. વ્યવસાયની વારંવારતા અને પ્રમાણ તેમજ વ્યવહારોનો હેતુ એવો છે કે તેને કોઈપણ રીતે રોકાણ ગણી શકાય નહીં. રોકાણના કિસ્સામાં, રોકાણમાંથી નિયમિત આવક મેળવવાનો ઉદ્દેશ્ય હોય છે જ્યારે વ્યવસાયના કિસ્સામાં ખરીદી અને વેચાણના વ્યવહારોમાંથી નફો મેળવવાનો ઉદ્દેશ્ય હોય છે. પી.એમ.એસ. મારફતે કરવામાં આવતા વ્યવહારો ખરીદી અને વેચાણના વ્યવહારોમાંથી મહત્તમ વળતર મેળવવાના સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવી રહ્યા છે. તે રોકાણ તરીકે શેર્સ ધારણ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે હોઈ શકે નહીં. વિદ્વાન અધિકૃત પ્રતિનિધિ (એ.આર.) સમાચાર અહેવાલ

સિવાય કોઈપણ પરિપત્ર અથવા સૂચના અમારા ધ્યાને લાવી શક્યા નથી, જેને અમારા મતે પરિપત્ર અથવા સૂચના ગણી શકાય નહીં જેથી તે મહેસૂલ પક્ષ પર બંધનકર્તા ન હોઈ શકે. અમારા મતે, સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) એ આ મુદ્દાની વિસ્તૃત ચર્ચા કરી છે અને વિદ્વાન અધિકૃત પ્રતિનિધિ દ્વારા લેવામાં આવેલી દલીલોના પ્રત્યેક પાસાં સાથે વ્યવહાર કરીને યોગ્ય નિર્ણય લીધો છે. સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) એ પી.એમ.એસ. મારફતેના વ્યવહારોને મૂડી નફા તરીકે નહીં પરંતુ વ્યવસાયમાંથી આવક તરીકે યોગ્ય રીતે ગણ્યા છે. અમે તે મુજબ માનીએ છીએ કે આ સંબંધમાં સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) ના હુકમમાં કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી અને તે મુજબ અમે ડો. અજય રાંકાની અપીલમાં ગ્રાઉન્ડ નં. ૧ અને ૨, શ્રીમતી સીમા અજય રાંકાની અપીલમાં ગ્રાઉન્ડ નં. ૧ અને ૨ ફગાવી દેતા અને બંને કરદાતાઓના કેસોમાં મહેસૂલ પક્ષ દ્વારા લેવાયેલા ગ્રાઉન્ડ નં. ૧ અને ૨ ને પણ ફગાવી દેતા સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) ના હુકમને બહાલી આપીએ છીએ.”

૮.૧. અપીલકર્તા-કરદાતા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. સોપરકરે રજૂઆત કરી હતી કે સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) અને સદર ટ્રીબ્યુનલ બંનેએ કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલા રોકાણોને વ્યવસાયિક આવક ગણીને, વધુ ખાસ કરીને પી.એમ.એસ. પ્રદાતા સાથે કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલા રોકાણને વ્યવસાયિક આવક ગણીને ભૂલ કરી છે.

૮.૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કરદાતાએ પી.એમ.એસ. માં માત્ર એક જ વાર રોકાણ કર્યું હતું અને ત્યારબાદ, તેના પર ઉપાર્જિત નફા સાથે સમગ્ર રકમ પાછી ખેંચી લીધી હતી, જે ટૂંકાગાળાના મૂડી નફા તરીકે કર માટે દર્શાવવામાં આવી હતી અને પી.એમ.એસ. એ કરદાતા વતી બહુવિધ વ્યવહારો કર્યા હોવાના માત્ર કારણોસર તેને કરદાતાની વ્યવસાયિક આવક ગણી શકાય નહીં.

૮.૩. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. સોપરકરે સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા (જે હવે પછી ‘સેબી’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસ પરના ઓવરવ્યૂનો સંદર્ભ આપ્યો હતો અને નિર્દેશ કર્યો હતો કે પી.એમ.એસ. સેવા એક એવી રોકાણ સેવાનો ઉલ્લેખ કરે છે જે વ્યક્તિગત જોખમ સહનશીલતા, પસંદગીઓ અને ઉદ્દેશ્યોને અનુરૂપ અત્યંત કસ્ટમાઈઝ્ડ રોકાણ અભિગમ પૂરો પાડે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિવેકાધીન, બિન-વિવેકાધીન અથવા સલાહકાર જેવા વિવિધ પ્રકારના પી.એમ.એસ. છે, જે કસ્ટમાઈઝેશન, પારદર્શિતા અને ઉચ્ચ લઘુત્તમ રોકાણ મર્યાદા પૂરી પાડે છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે માત્ર હાઈ-નેટ-વર્થ રોકાણકારોએ જ પી.એમ.એસ. સેવાઓ મેળવી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આવા રોકાણ પરની કર અસરને ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૬૧ (જે હવે પછી ‘સદર અધિનિયમ’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૪૫ હેઠળ મૂડી નફા તરીકે ગણવાની રહે છે.

૮.૪. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, [૨૦૧૫] ૬૧ ટેક્સમેન.કોમ ૯૧ (કર્ણાટક) માં રિપોર્ટ થયેલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ, બેંગ્લોર વિરુદ્ધ કપૂર ઇન્વેસ્ટમેન્ટ્સ (પી.) લિમિટેડ ના કેસમાં કર્ણાટક હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો જેમાં કર્ણાટક હાઇકોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે પી.એમ.એસ. મારફતે રોકાણ, જે કરદાતાના શેર્સમાં સોદા કરી શકે છે જેથી મહત્તમ નફો મેળવી શકાય, તેને કરદાતાનો વ્યવસાય કહી શકાય નહીં પરંતુ તે રોકાણની વધુ સાવચેત અને સમજદારીભરી પદ્ધતિનો માત્ર એક કિસ્સો ગણાશે, જેના પર મૂડી નફા તરીકે કર લાદવાનો રહેશે અને વ્યવસાયિક આવક તરીકે નહીં.

૮.૫. [૨૦૧૪] ૩૬૭ આઈ.ટી.આર. ૧ (દિલ્હી) માં રિપોર્ટ થયેલ રેડિયલ્સ ઇન્ટરનેશનલ વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ ના કેસમાં દિલ્હી હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો જેમાં દિલ્હી હાઇકોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે પી.એમ.એસ. કરાર એ એજન્સીનો માત્ર એક કરાર છે અને તેનો ઉપયોગ નફો મેળવવાના કોઈપણ ઇરાદાનું અનુમાન કરવા માટે થઈ શકતો નથી અને કરદાતાનો ઇરાદો એ હકીકત પરથી અનુમાનિત થવો જોઈએ કે કરદાતાએ એક વખતનું રોકાણ કર્યું છે અને તેથી, આવકવેરા સત્તાવાળાઓ વ્યવહારોને વ્યવસાય અથવા ધંધામાંથી આવક ગણવામાં વ્યાજબી ન હતા.

૮.૬. વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. સોપરકરે તેથી રજૂઆત કરી હતી કે સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) અને સદર ટ્રીબ્યુનલે શેર્સ અને જામીનગીરીઓમાં

પી.એમ.એસ. માંથી ઉદ્ભવતા મૂડી નફાના વ્યવહારને મૂડી નફાના બદલે વ્યવસાયિક આવક તરીકે કરપાત્ર ઠેરવીને ભૂલ કરી છે.

૯.૧. બીજી તરફ, સામાવાળા-મહેસૂલ પક્ષ તરફે વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ શ્રી રુત્વિજ પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે પી.એમ.એસ. માં રોકાણ કરીને, કરદાતાએ કરદાતા વતી પી.એમ.એસ. પ્રદાતા દ્વારા શેરબજારમાં વ્યવસાય ચલાવવા માટેનો કરાર કર્યો છે અને તેથી, સી.આઈ.ટી. (અપીલ્સ) અને સદર ટ્રીબ્યુનલે યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું છે કે પી.એમ.એસ. સ્કીમ હેઠળ કરદાતા દ્વારા મેળવેલ નફો એ વ્યવસાયમાંથી આવક છે કારણ કે કરદાતા વતી પી.એમ.એસ. સ્કીમ હેઠળ કરવામાં આવતા દૈનિક વ્યવહારો કરદાતાના ખાતામાં નોંધવામાં આવે છે અને તે તેના ક્લાયન્ટ વતી વ્યવહારો કરતા શેર બ્રોકર જેવું જ છે.

૯.૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પી.એમ.એસ. પ્રદાતા દ્વારા વ્યવહારો કરવા માટેની સૂચનાઓ કાં તો શરૂઆતમાં આપવામાં આવે છે અથવા તે પી.એમ.એસ. પ્રદાતાના વિવેકાધિકાર પર છોડી શકાય છે, પરંતુ તમામ વ્યવહારો કરદાતાના છે અને પી.એમ.એસ. પ્રદાતા માત્ર કરદાતા વતી કામ કરે છે.

૯.૩. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પી.એમ.એસ. સેવા પ્રદાતા દ્વારા વેચાણ અને ખરીદીના આશરે ૨૧૨ વ્યવહારો કરવામાં આવ્યા હતા. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વ્યવસાયની વારંવારતા અને પ્રમાણ તેમજ

વ્યવહારનો હેતુ એવો છે કે તેને કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલ રોકાણ ગણી શકાય નહીં કારણ કે એકમાત્ર ઉદ્દેશ્ય આવા વ્યવહારોમાંથી નફો મેળવવાનો હતો. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કાયદાના પ્રશ્નોનો જવાબ મહેસૂલ પક્ષની તરફેણમાં અને કરદાતાની વિરુદ્ધમાં આપવો જોઈએ.

૧૦. પક્ષકારો તરફેણ વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને કેસની હકીકતો ધ્યાને લીધા પછી, સેબીની વેબસાઈટ પરથી કરદાતા દ્વારા રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા સાહિત્ય મુજબ પી.એમ.એસ. ના ઓવરવ્યૂનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી રહેશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે :

“પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસીસ

પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસીસ (પી.એમ.એસ.): એક પરિચય જેમ રોકાણકારો ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ, સોનું અને મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ જેવા પરંપરાગત સાધનોથી આગળ વધીને વૈવિધ્યસભર રોકાણની તકો વધુને વધુ શોધે છે, પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસીસ (પી.એમ.એસ.) એક અત્યાધુનિક રોકાણ ઉકેલ તરીકે ઉભરી આવી છે. મુખ્યત્વે હાઈ-નેટ-વર્થ ઇન્ડિવિડ્યુઅલ્સ (એચ.એન.આઈ.) માટે તૈયાર કરાયેલ, પી.એમ.એસ. રોકાણકારોને તેમના નાણાકીય લક્ષ્યોને કાર્યક્ષમ રીતે પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરવા માટે વ્યક્તિગત અને વ્યવસાયિક રીતે સંચાલિત પોર્ટફોલિયો પ્રદાન કરે છે. ચાલો પી.એમ.એસ., તેના પ્રકારો, વિશેષતાઓ, ફાયદાઓ અને તેને

સંચાલિત કરતા નિયમનકારી માળખા વિશે સમજીએ.

પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસીસ (પી.એમ.એસ.) શું છે?

પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસીસ (પી.એમ.એસ.) એ રોકાણ સેવાનો ઉદ્દેશ કરે છે જ્યાં વ્યાવસાયિક પોર્ટફોલિયો મેનેજરો વ્યક્તિના રોકાણોનું સંચાલન તેમના નાણાકીય લક્ષ્યો સાથે સુસંગત રહે તે રીતે કરે છે. મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સથી વિપરીત જ્યાં રોકાણના નાણાંને સહિયારા ફંડમાં એકત્રિત કરવામાં આવે છે, પી.એમ.એસ. રોકાણકારના નામે સ્ટોક્સ અને અન્ય સંપત્તિઓની સીધી માલિકી પૂરી પાડે છે. આ વ્યક્તિગત જોખમ સહનશીલતા, પસંદગીઓ અને ઉદ્દેશ્યોને અનુરૂપ અત્યંત કર્ટમાઈઝ્ડ રોકાણ અભિગમ પૂરો પાડે છે.

પી.એમ.એસ. ના પ્રકારો

ભારતમાં પી.એમ.એસ. ને નિયંત્રણની માત્રા અને રોકાણકારની સંડોવણીના આધારે ત્રણ પ્રાથમિક શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે:

૧. વિવેકાધીન પી.એમ.એસ.

- આ પ્રકારની પી.એમ.એસ. સેવાઓમાં, પોર્ટફોલિયો મેનેજર પાસે રોકાણકાર વતી રોકાણના નિર્ણયો લેવાની સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા હોય છે.

- આ પ્રકાર તે રોકાણકારો માટે આદર્શ છે જેઓ ન્યૂનતમ સંડોવણી સાથે વ્યાવસાયિક સંચાલન પસંદ કરે છે.

૨. બિન-વિવેકાધીન પી.એમ.એસ.

- બિન-વિવેકાધીન પી.એમ.એસ. માં, પોર્ટફોલિયો મેનેજર ભલામણો પૂરી પાડે છે પરંતુ ખરીદવા કે વેચવાનો અંતિમ નિર્ણય રોકાણકારો પાસે જ રહે છે.
- આ પ્રકારનું પી.એમ.એસ. તે રોકાણકારો માટે યોગ્ય છે જેઓ નિર્ણય લેવાની સત્તા જાળવી રાખીને નિષ્ણાતની સલાહ મેળવવા માંગે છે.

૩. સલાહકાર પી.એમ.એસ.

- સલાહકાર પી.એમ.એસ. માં, પોર્ટફોલિયો મેનેજર રોકાણ સલાહ આપે છે, અને રોકાણકાર સ્વતંત્ર રીતે વ્યવહારો કરે છે.
- આ પ્રકારનું પી.એમ.એસ. તેવા અનુભવી રોકાણકારો માટે ઉપયોગી છે જેઓ માર્ગદર્શન મેળવવા માંગે છે પરંતુ પોતાના રોકાણ પર સંપૂર્ણ નિયંત્રણ ઈચ્છે છે.

પી.એમ.એસ. ની મુખ્ય વિશેષતાઓ

- **કસ્ટમાઈઝેશન:** રોકાણકારના લક્ષ્યો, નાણાકીય સ્થિતિ અને જોખમ પ્રોફાઈલના આધારે રોકાણ વ્યૂહરચનાઓ વ્યક્તિગત બનાવવામાં આવે છે.
- **પારદર્શિતા:** એન.એ.વી. રોકાણકારોને મ્યુચ્યુઅલ ફંડ સ્કીમની કામગીરી પર નજર રાખવામાં મદદ કરે છે, જો સમય જતાં એન.એ.વી. વધે છે, તો તે દર્શાવે છે કે ફંડના રોકાણોનું મૂલ્ય વધી રહ્યું છે.
- **ઉચ્ચ લઘુત્તમ રોકાણ મર્યાદા:** જુદા જુદા મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સની તુલના કરતી વખતે, રોકાણકારો ઘણીવાર તેમની એન.એ.વી. જુએ છે. જોકે, નોંધનીય છે કે ઊંચી એન.એ.વી. નો અર્થ એ નથી કે તે વધુ સારું પ્રદર્શન કરે છે, એન.એ.વી. માં થતો ટકાવારી વધારો મહત્વનો છે.
- **સક્રિય પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ:** કેટલાક મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ રોકાણકારોને ડિવિડન્ડ વહેંચે છે. જ્યારે ડિવિડન્ડ વહેંચવામાં આવે ત્યારે દરેક રોકાણકારને કેટલો હિસ્સો મળે તેની ગણતરી કરવામાં એન.એ.વી. ભૂમિકા ભજવે છે.

પી.એમ.એસ. ના ફાયદાઓ

૧. **નિષ્ણાત સંચાલન:** વ્યવસાયિક પોર્ટફોલિયો મેનેજરો શ્રેષ્ઠ વળતર આપવાના ઉદ્દેશ્યથી વ્યૂહરચનાઓ તૈયાર કરવા અને અમલમાં મૂકવા માટે તેમની કુશળતાનો ઉપયોગ કરે છે.

૨. **વૈયક્તિકરણ:** પી.એમ.એસ. વ્યક્તિગત લક્ષ્યો અને પસંદગીઓને અનુરૂપ બને છે, જે અનુરૂપ રોકાણ અભિગમ પૂરો પાડે છે.

૩. **વૈવિધ્યકરણ:** વિવિધ સંપત્તિ વર્ગો અને ક્ષેત્રોમાં રોકાણ કરીને, પી.એમ.એસ. વળતરને શ્રેષ્ઠ બનાવતી વખતે જોખમ ઘટાડે છે.

૪. **કર કાર્યક્ષમતા:** પોર્ટફોલિયો મેનેજરો રોકાણના નિર્ણયો દરમિયાન કર અસરોને ધ્યાનમાં લે છે, જે કર પછીના વળતરમાં વધારો કરી શકે છે.

પી.એમ.એસ. પસંદ કરતાં પહેલાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો

- **ખર્ચ:** મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સની તુલનામાં પી.એમ.એસ. માં સામાન્ય રીતે ઊંચી મેનેજમેન્ટ અને કામગીરી ફી સામેલ હોય છે.

- **બજાર જોખમો:** રોકાણો બજારની વધઘટને આધીન છે, જેના માટે લાંબાગાળાના રોકાણ ક્ષિતિજની જરૂર પડે છે.

• **પ્રદાતા મૂલ્યાંકન:** પી.એમ.એસ. સેવાઓ પસંદ કરતાં પહેલાં પી.એમ.એસ. પ્રદાતાનો ટ્રેક રેકૉર્ડ, રોકાણની ફિલસૂફી અને પ્રતિષ્ઠાનું મૂલ્યાંકન કરો.

ભારતમાં પી.એમ.એસ. માટેનું નિયમનકારી માળખું

પારદર્શિતા, જવાબદારી અને રોકાણકારોનું રક્ષણ સુનિશ્ચિત કરવા માટે ભારતમાં પી.એમ.એસ. સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા (સેબી) ના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ આવે છે. મુખ્ય નિયમનોમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

૧. **નોંધણી:** તમામ પી.એમ.એસ. પ્રદાતાઓએ સેબી સાથે નોંધણી કરાવવી આવશ્યક છે.

૨. **લઘુત્તમ રોકાણ જરૂરિયાત:** સેબી રૂ. ૫૦ લાખના લઘુત્તમ રોકાણનો આદેશ આપે છે, જે સંકળાયેલા જોખમોનું સંચાલન કરવામાં સક્ષમ એવા હાઈ-નેટ-વર્થ રોકાણકારોને લક્ષ્ય બનાવે છે.

૩. **જાહેરાતની જવાબદારીઓ:** પી.એમ.એસ. પ્રદાતાઓએ રોકાણકારોને કામગીરી અહેવાલો, ફી અને જોખમ સંબંધિત જાહેરાતો નિયમિતપણે અપડેટ કરવી આવશ્યક છે.

૪. **કસ્ટોડિયન જોડાણ:** હિતોના સંઘર્ષને દૂર કરવા માટે રોકાણકારની સંપત્તિ રાખવા માટે એક સ્વતંત્ર કસ્ટોડિયનની જરૂર પડે છે.

૫. **અનુપાલન ટેબલેઝ:** સેબીના નિયમનોનું પાલન સુનિશ્ચિત કરવા માટે દરેક પી.એમ.એસ. પ્રદાતાએ અનુપાલન અધિકારીની નિમણૂક કરવી જરૂરી છે.

પી.એમ.એસ. સાથે સંકળાયેલા જોખમો

પી.એમ.એસ. અસંખ્ય ફાયદાઓ પ્રદાન કરે છે ત્યારે, રોકાણકારોએ રોકાણ કરતાં પહેલાં સંકળાયેલા જોખમો ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ:

- **બજાર જોખમ:** બજારની વધઘટ અને મેક્રોઇકોનોમિક ફેરફારોનું એક્સપોઝર પોર્ટફોલિયોની કામગીરીને અસર કરી શકે છે.
- **એકાગ્રતા જોખમ:** જો ચોક્કસ રોકાણો નબળું પ્રદર્શન કરે તો કેન્દ્રિત પોર્ટફોલિયો જોખમો વધારી શકે છે.
- **તરલતા જોખમ:** સ્મોલ-કેપ સ્ટોકસ જેવી ઓછી તરલ સંપત્તિઓમાં રોકાણ પ્રતિકૂળ બજાર પરિસ્થિતિઓ દરમિયાન પડકારોનો સામનો કરી શકે છે.
- **વ્યવસ્થાપકીય જોખમ:** પોર્ટફોલિયોની કામગીરી નોંધપાત્ર રીતે પોર્ટફોલિયો મેનેજરના કૌશલ્ય અને કુશળતા પર આધારિત છે.”

૧૧. પી.એમ.એસ. ના ઉપરોક્ત ઓવરવ્યૂ પરથી, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે પી.એમ.એસ. એ નાણાકીય લક્ષ્યોને કાર્યક્ષમ રીતે પ્રાપ્ત કરવા માટે વ્યક્તિગત અને વ્યવસાયિક રીતે સંચાલિત પોર્ટફોલિયો ઓફર કરીને હાઇ-નેટ-વર્થ

વ્યક્તિઓ માટે તૈયાર કરાયેલ એક અત્યાધુનિક રોકાણ ઉકેલ અપનાવ્યો છે. પી.એમ.એસ. ના વિવિધ પ્રકારો છે, વિવેકાધીન, બિન-વિવેકાધીન અને સલાહકાર. પી.એમ.એસ. નો મૂળભૂત ઉદ્દેશ્ય માત્ર હાઈ-નેટ-વર્થ વ્યક્તિઓને રોકાણની તક પૂરી પાડવાનો છે. **કપૂર ઇન્વેસ્ટમેન્ટ્સ (પી.) લિમિટેડ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં કર્ણાટક હાઈકોર્ટ નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે :

“૧૧. અમારા મતે, પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસ મારફતે રોકાણ, જે કરદાતાના શેર્સમાં સોદા કરી શકે છે જેથી મહત્તમ નફો મેળવી શકાય, તેને કરદાતાનો વ્યવસાય કહી શકાય નહીં પરંતુ તે કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલ રોકાણની વધુ સાવચેત અને સમજદારીભરી પદ્ધતિનો માત્ર એક કિસ્સો ગણાશે. કરદાતા પાસે રહેલા ભંડોળનું રોકાણ હંમેશા સીધા અથવા વ્યવસાયિક રીતે સંચાલિત પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સ્કીમ મારફતે શેર્સમાં (વધુ વળતર મેળવવા માટે) કરી શકાય છે અને તેમ કરવાથી, એવો અર્થ થશે નહીં કે કરદાતા શેર્સમાં રોકાણનો વ્યવસાય ચલાવી રહ્યા છે. સીધા અથવા વ્યવસાયિક રીતે સંચાલિત પેઢી મારફતે આવા રોકાણમાંથી થતો નફો, મૂડી નફા તરીકે કર લાદવા માટે હજુ પણ નફો જ રહેશે કારણ કે તેનાથી રોકાણનું સ્વરૂપ બદલાશે નહીં, જે શેર્સમાં છે, અને કાયદો તેને મૂડી નફા તરીકે કરપાત્ર કરવાની મંજૂરી આપે છે અને વ્યવસાયિક આવક તરીકે નહીં.

૧૨. કરદાતાએ લોન લીધી હોવા અને શેર્સની ખરીદીમાં ઉછીના લીધેલા ભંડોળનું રોકાણ કર્યું હોવાના બીજા પ્રશ્નના સંબંધમાં, અમારો એવો મત છે કે ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ કરદાતાને ઉછીના લીધેલા ભંડોળનો ઉપયોગ કર્યા પછી મૂડી સંપત્તિમાં રોકાણ કરવાથી પ્રતિબંધિત કરતો નથી. સદર ટ્રીબ્યુનલે પણ આ બાબતના પાસાં પર વિચારણા કરી છે અને કરદાતાની તરફેણમાં નિર્ણય કર્યો છે અને સદર ટ્રીબ્યુનલના આવા અભિપ્રાય સાથે અસંમત થવાનું અમને કોઈ કારણ જણાતું નથી.

૧૨. રેડિયલ્સ ઇન્ટરનેશનલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, દિલ્લી હાઈકોર્ટે વિવિધ નિર્ણયો તેમજ સી.બી.ડી.ટી. દ્વારા જારી કરાયેલ વર્ષ ૨૦૦૭ ના પરિપત્ર નં. ૪ ને ધ્યાનમાં લીધા પછી નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે :

“૧૨. પ્રથમ, આઈ.ટી.એ.ટી. દ્વારા આપવામાં આવેલા ત્રણ કારણો માત્ર એટલું જ જણાવે છે કે શેર્સને રોકાણ તરીકે રાખવાનો ઇરાદો કરાર પરથી અનુમાનિત કરી શકાતો નથી. જોકે, કરાર પરથી રોકાણ કરવાના ઇરાદાનું કોઈ અનુમાન કરી શકાતું નથી તે હકીકત નફા માટે શેર્સમાં વેપાર કરવાના ઇરાદામાં પણ પરિણમતી નથી. જેમ કે (૧૯૬૯) ૩ એસ.સી.સી. ૭૯૧ = (૧૯૭૦) ૭૭ આઈ.ટી.આર. ૨૫૩ (એસ.સી.) માં નોંધવામાં આવ્યું હતું :

“શેર્સના વેચાણ પર પ્રાપ્ત થયેલ વધારો, ઉદાહરણ તરીકે, જે કરદાતા પોતાનું હોલ્ડિંગ વેચીને રકમ મેળવનાર સામાન્ય રોકાણકાર હોય તો તે મૂડી રહેશે; પરંતુ જે તે વેપારના સ્વરૂપના સાહસ તરીકે તેની સાથે સોદા કરે છે, તો તે મહેસૂલ ગણાશે. જે વધારે કિંમત મેળવી શકાય તો પુનઃવેચાણ કરવાના ઇરાદા સાથે મૂળ ખરીદી કરવામાં આવી હતી તે હકીકત પોતે પૂરતી નથી પરંતુ, કરદાતાના વર્તન અને અન્ય સંજોગો સાથે જોડાણમાં, તે વ્યવહારના ટ્રેડિંગ લક્ષણ તરફ નિર્દેશ કરી શકે છે. ઉદાહરણ તરીકે, કરદાતા પોતાની મૂડી શેર્સમાં એવા ઇરાદા સાથે રોકી શકે છે કે જે ભવિષ્યમાં તેનું વેચાણ વધુ કિંમત લાવી શકે તો તેને પુનઃ વેચવું. આવું રોકાણ, જોકે મૂલ્યમાં વધારાની શક્યતાથી પ્રેરિત હોય, તેમ છતાં રોકાણને વેપારના સ્વરૂપનો વ્યવહાર બનાવતું નથી.

૧૩. અહીં દર્શાવ્યા મુજબ, વ્યવહાર વધુ મૂલ્યે પુનઃવેચાણ કરવાના ઇરાદાથી પ્રેરિત હોઈ શકે છે ત્યારે, જ્યાં સુધી જામીનગીરીઓનું વાસ્તવમાં પુનઃવેચાણ ન થાય ત્યાં સુધી વ્યવહાર વાસ્તવમાં વેપારના સ્વરૂપનો હતો કે કેમ તેનું મૂલ્યાંકન કરવું શક્ય બનશે નહીં. વધુમાં, વિવેકાધીન પી.એમ.એસ. માં, કરદાતાના વર્તન અને અન્ય સંજોગો સાથે જોડાણમાં કરદાતાના ઇરાદાનું મૂલ્યાંકન કરવું વધુ સુસંગત અને જરૂરી બને છે, કારણ કે રોકાણમાં નાણાં જમા

કરાવતી વખતે કરદાતાનો ઇરાદો નક્કી કરી શકાતો નથી, કારણ કે જમીનગીરીઓનું વાસ્તવિક વેચાણ અને ખરીદી માત્ર એક એજન્ટ એવા પોર્ટફોલિયો મેનેજરના હાથે થાય છે.

૧૪. બીજું, કરદાતાનો ઇરાદો નક્કી કરી શકાતો નથી, અને વિવેકાધીન પી.એમ.એસ. માં કરદાતા/રોકાણકારની જાણ વગર પોર્ટફોલિયો મેનેજર દ્વારા રોકાણો કરવામાં આવે છે, તેથી કરદાતા દ્વારા જમીનગીરીઓ સાથે જે રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે તેનું મૂલ્યાંકન નાણાં જમા કરાવતી વખતે નહીં, પરંતુ માત્ર રોકાણની હકીકત પછી જ થઈ શકે છે અને થવું જોઈએ. આ દરખાસ્તને એ.આઈ.આર. ૧૯૭૨ એસ.સી. જીપ = (૧૯૭૧) ૮૨ આઈ.ટી.આર. ૫૮૬ (એસ.સી.) તરીકે નોંધાયેલા સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા દ્વારા સમર્થન મળે છે, જેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે:

“...કરદાતા માટે એવી દલીલ કરવી શક્ય હતી કે તે ડીલર બની ગયો હતો અને હવે શેર્સમાં રોકાણકાર રહ્યો ન હતો તે ધારણા પર પણ, જે ચોક્કસ હોલ્ડિંગ્સ કિલચર કરવામાં આવ્યા હતા અને જેના વેચાણથી પ્રશ્નવાળો નફો થયો હતો તેને હંમેશા તેના દ્વારા રોકાણ તરીકે ગણવામાં આવ્યો હતો. આમાં ભાગ્યે જ વિવાદ થઈ શકે કે ડીલર માટે શેર્સમાં રોકાણ કરવા પર કોઈ

પ્રતિબંધ ન હતો. પરંતુ પછી આ બાબત માત્ર જવાબદારીના ટેકનિકલ પ્રશ્ન પર અટકતી નથી જે નિઃશંકપણે શરૂઆતમાં મહેસૂલ પક્ષ પર હોય છે કે પ્રાપ્તિની ચોક્કસ બાબત કરપાત્ર છે તે સાબિત કરે. શેર્સનું ચોક્કસ ધારણ રોકાણ તરીકે છે કે સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડનો ભાગ બને છે તે શેર્સ ધરાવનાર કરદાતાના જ્ઞાનમાં હોય તેવી બાબત છે અને તેણે સામાન્ય સંજોગોમાં પોતાના રેકૉર્ડ્સમાંથી પુરાવા રજૂ કરવાની સ્થિતિમાં હોવું જોઈએ કે શું તેણે તે શેર્સ જે તેનો સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ છે અને જે રોકાણ તરીકે રાખવામાં આવ્યા છે તે વચ્ચે કોઈ ભેદરેખા જાળવી રાખી છે કે નહીં.

૧૫. કરદાતા માત્ર એટલું જ બતાવી શકે છે કે પ્રશ્નવાળા હોલિડેન્સને હંમેશા રોકાણની હકીકત પછી રોકાણ તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા (તેમને કિલિયર કરવા પર નફો કયો હોવા છતાં). તે સ્વીકારવું પણ જરૂરી રહેશે કે વ્યવહારનું વર્ગીકરણ, એટલે કે પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સ્કીમ અથવા રોકાણ તરીકે, તે પોતે નિર્ણાયક નથી. તે સ્થાયી કાયદો છે કે દસ્તાવેજ અથવા ખતનું નામકરણ તે શું પ્રાપ્ત કરવા માંગે છે તે અંગે નિર્ણાયક નથી; અદાલતે તેના તમામ ભાગો ધ્યાનમાં લેવા પડે છે, અને તેની સાચી અસર અંગેના તારણ પર પહોંચવું પડે છે (સંદર્ભ: પુઝાક્કલ કુટ્ટપ્પુ વિ. સી. ભાર્ગવી અને અન્ય, એ.આઈ.આર.

૧૯૭૭ એસ.સી. ૧૦૫ અને ફકીર ચંદ ગુલાટી, અપીલકર્તા(ઓ) વિ. ઉપ્પલ એજન્સીઝ પ્રા. લિ., ૨૦૦૮ (૧૦) એસ.સી.સી. ૩૪૫). આવકવેરાના કાયદામાં, ડ્યુક ઓફ વેસ્ટમિંસ્ટર (૧૯૩૫) ૧૯ ટેક્સ કેસ. ૪૯૦ અને કમિશનર ઓફ ઇનલેન્ડ રેવન્યુ વિ. વેસ્ટલેયન એન્ડ જનરલ એશ્યોરન્સ સોસાયટી (૧૯૪૮) ૧૬ આઈ.ટી.આર. (પૂરક) ૧૦૧ ને અનુસરીને, (૧૯૬૭) ૬૬ આઈ.ટી.આર. ૬૯૨ (એસ.સી.) માં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પરથી જોઈ શકાય છે તેમ સ્થિતિ કંઈ જુદી નથી.

૧૬. છેલ્લે, સી.બી.ડી.ટી. ના વર્ષ ૨૦૦૭ ના પરિપત્ર નં. ૪ માં જે રીતે કસોટીઓ લાગુ કરવાની છે તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવી હતી, જેમાં જણાવાયું છે:

“૮. ઓથોરિટી ફોર એડવાન્સ રૂલિંગ્સ (એ.એ.આર.) (૨૮૮ આઈ.ટી.આર.

૬૪૧), અનેક કેસોમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયોનો સંદર્ભ લઈને, નીચે મુજબના સિદ્ધાંતો તારવ્યા છે :-

(૧) જ્યાં કંપની શેર્સ ખરીદે છે અને વેચે છે, ત્યાં એ દર્શાવવું આવશ્યક છે કે તે સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ તરીકે રાખવામાં આવ્યા હતા અને મેમોરેન્ડમ ઓફ એસોસિએશનમાં શેર્સ

ખરીદવા અને વેચવાની સત્તાનું અસ્તિત્વ વ્યવહારના સ્વરૂપ માટે નિર્ણાયક નથી;

(૨) વ્યવહારોનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ, હિસાબી ચોપડા જાળવવાની પદ્ધતિ, ખરીદી અને વેચાણનું પ્રમાણ અને ખરીદી તથા વેચાણ વચ્ચેનો ગુણોત્તર અને હોલ્ડિંગ વ્યવહારોનું સ્વરૂપ નક્કી કરવા માટે એક સારો માર્ગદર્શક પૂરો પાડશે;

(૩) સામાન્ય રીતે નફો મેળવવાના હેતુથી શેર્સની ખરીદી અને વેચાણના પરિણામે વ્યવહાર વેપાર/વેપારના સ્વરૂપના સાહસ તરીકે રહેશે; પરંતુ જ્યાં કંપનીના શેર્સમાં રોકાણનો ઉદ્દેશ્ય ડિવિડન્ડ વગેરે દ્વારા આવક મેળવવાનો હોય તો આવા રોકાણમાં ફેરફારથી (શેર્સના વેચાણ દ્વારા) ઉપાર્જિત થતો નફો મૂડી નફો આપશે અને મહેસૂલી પ્રાપ્તિ નહીં.

...

૧૧. આકારણી અધિકારીઓને સલાહ આપવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોએ આપેલ કેસમાં કરદાતા દ્વારા શેર્સ રોકાણ તરીકે રાખવામાં આવ્યા છે (અને તેથી મૂડી નફો આપે છે) કે સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ તરીકે રાખવામાં આવ્યા છે (અને તેથી

વ્યવસાયિક નફો આપે છે) તે નક્કી કરવામાં તેમને માર્ગદર્શન આપવું જોઈએ. આકારણી અધિકારીઓને વધુમાં સલાહ આપવામાં આવે છે કે કોઈ એક સિદ્ધાંત નિર્ણાયક રહેશે નહીં અને આપેલ કેસમાં કરદાતા દ્વારા શેર્સ રોકાણ તરીકે કે સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ તરીકે રાખવામાં આવ્યા છે તે નક્કી કરવા માટે તમામ સિદ્ધાંતોની સંયુક્ત અસર ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.

૧૭. (૧૯૬૯) ૨ એસ.સી.સી. ૨૫ = (૧૯૬૯) ૭૩ આઈ.ટી.આર. ૭૩૫ (એસ.સી.) માં પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું :

“...કોઈ વ્યવહાર વેપારના સ્વરૂપનું સાહસ છે કે નહીં તે નક્કી કરવામાં લાગુ કરી શકાય તેવી કોઈ એક કાનૂની કસોટી અથવા સૂત્ર વિકસાવવું શક્ય નથી. આ પ્રશ્નનો જવાબ દરેક કેસમાં તમામ સંબંધિત પરિબલો અને તેમાં સાબિત થયેલા સંજોગોની સંયુક્ત છાપ અને અસર પર અનિવાર્યપણે નિર્ભર રહેવો જોઈએ જે વ્યવહારનું સ્વરૂપ નક્કી કરે છે..”

૧૮. તેથી, વ્યવહારોની વારંવારતા, પ્રમાણ વગેરેના સંદર્ભમાં તેમના વાસ્તવિક સ્વરૂપને જોયા વિના માત્ર કરદાતાના ઇરાદા અથવા હેતુ પર જ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું કાયદાકીય રીતે અસમર્થનીય છે.

૧૯. આ અદાલત આમ નિષ્કર્ષ પર આવે છે કે:

(એ) આ કેસમાં પી.એમ.એસ. કરાર એ એજન્સીનો માત્ર એક કરાર હતો અને તેનો ઉપયોગ નફો મેળવવાના કોઈપણ ઇરાદાનું અનુમાન કરવા માટે થઈ શકતો નથી

(બી) કરદાતાનો ઇરાદો માત્ર નાણાં જમા કરાવતી વખતે દેખીતા હેતુ પરથી જ નહીં, પરંતુ કરદાતાના વર્તન પરથી, વ્યવહારોના સંજોગો પરથી સમગ્રતયા અનુમાનિત થવો જોઈએ

(સી) કરદાતાના ઇરાદાની સાથે-સાથે, વ્યવહારો વેપારના સ્વરૂપની સાહસિક પ્રવૃત્તિ છે કે કેમ તેનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે, વ્યવહારોનું નોંધપાત્ર સ્વરૂપ, ફીક્વન્સી, વોલ્યુમ વગેરે જેવા અન્ય મહત્વપૂર્ણ પરિબલોને ધ્યાનમાં લેવા આવશ્યક છે, આઈટીએ ૪૮૫/૨૦૧૨, પાના નંબર ૧૨.

૨૦. તેથી પોર્ટફોલિયો મેનેજર દ્વારા કરવામાં આવેલા વ્યવહારોના જૂથનું મૂલ્યાંકન તે રોકાણ છે કે વેપારના સ્વરૂપના સાહસ છે તે નક્કી કરવા માટે સિદ્ધાંતો સામે પરીક્ષણ કરવું આવશ્યક છે.

૨૧. આ કેસની હકીકતો પર આવતાં, તે નિર્વિવાદ છે કે કરદાતાના ભંડોળનો સ્ત્રોત તેનું પોતાનું વધારાનું ભંડોળ હતું અને ઉછીનું લીધેલું ભંડોળ ન હતું. આ અદાલત એનેક્સર ૪ (પાના નં. ૮૦) પરથી નોંધે

છે કે હોલિંગ સમયગાળાના આધારે વ્યવહારોનું પ્રમાણ નીચે મુજબ છે.

હોલિંગનો સમયગાળો	< ૯૦ દિવસ	૯૦-૧૮૦ દિવસ	૧૮૧-૩૬૫ દિવસ	>૩૬૫ દિવસ	કુલ
શેર્સનો જથ્થો	૩૨,૭૫૦	૧૮,૦૬૩	૩૮,૧૪૦	૯૦,૬૪૯	૧,૭૯,૬૦૨
કુલ જથ્થાની ટકાવારી	૧૮.૨૩%	૧૦.૦૬%	૨૧.૨૪%	૫૦.૪૭%	
નફો અથવા નુકસાન	૨,૩૬,૧૨૧.૮૭	૮,૦૩,૧૪૯.૬૮	૨૪,૪૬,૧૨૫.૮૪	૨૨,૧૭,૯૫૫.૭૭	૫૭,૨૩,૩૫૩.૧૬
કુલ સીજી/ખોટ સામે સીજી/એલની ટકાવારી	૪.૧૨%	૧૪.૦૩%	૪૩.૦૯%	૩૮.૭૫%	

૨૨. આમ સ્પષ્ટ થાય છે કે કુલ શેર્સના આશરે ૭૧% શેર્સ ૬ મહિનાથી વધુ સમયગાળા માટે રાખવામાં આવ્યા છે, અને પરિણામે કરદાતાને કુલ નફાના આશરે ૮૧% નફો પ્રાપ્ત થયો છે. કુલ શેર્સના માત્ર ૧૮% શેર્સ ૯૦ દિવસ કરતાં ઓછા સમયગાળા માટે રાખવામાં આવ્યા છે, પરિણામે કુલ નફાના માત્ર ૪% નફો પ્રાપ્ત થયો છે. આ દર્શાવે છે કે ખરીદેલા શેર્સનો મોટો જથ્થો, જેમ કે હોલિંગ સમયગાળા પરથી પ્રતિબિંબિત થાય છે, રોકાણના ઉદ્દેશ્ય તરફ નિર્દેશિત હતો. આ અદાલત મહેસૂલ પક્ષની એ દલીલથી સહમત થતી નથી કે દરરોજ સરેરાશ ૪-૫ વ્યવહારો કરવામાં આવ્યા હતા, અને માત્ર આઠ વ્યવહારો એક વર્ષ કરતાં વધુ સમયગાળાના હોલિંગમાં પરિણમ્યા હતા. આ એટલા માટે છે કારણ કે દરરોજના વ્યવહારોની સંખ્યા,

સરેરાશ દ્વારા નક્કી કરાયેલ હોવાથી, હોલિંગ સમયગાળા/વ્યવહારોની વારંવારતાનું ચોક્કસ પ્રતિબિંબ હોઈ શકતી નથી. વધુમાં, જો માત્ર ઓછી સંખ્યાના વ્યવહારો એક વર્ષ કરતાં વધુ સમયગાળા માટે રાખવામાં પરિણમ્યા હોય તો પણ, તે સંખ્યા અપ્રસ્તુત બની જાય છે જ્યારે તે સ્પષ્ટ છે કે તે વ્યવહારોમાં શેર્સનો નોંધપાત્ર જથ્થો વેચાયો/ખરીદાયો હતો.

૨૩. આ અદાલતનો આમ એવો મત છે કે વિદ્વાન આઈ.ટી.એ.ટી. એ વ્યવહારોને વ્યવસાય અને ધંધામાંથી આવક ગણવામાં ભૂલ કરી છે. આઈ.ટી.એ.ટી. નો હુકમ પરિણામે રદ કરવામાં આવે છે અને અપીલનો જવાબ કરદાતાની તરફેણમાં આપવામાં આવે છે.

૧૩. પી.એમ.એસ. માં કરવામાં આવેલા રોકાણની કરપાત્રતા સંબંધે, નીચે મુજબ પી.એમ.એસ. ના ઉદ્દેશ્યનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી રહેશે:

“કરાધાન એ પી.એમ.એસ. અને મ્યુચ્યુઅલ ફંડ વચ્ચેનો એક મહત્વપૂર્ણ તફાવત છે. પી.એમ.એસ. માં, કારણ કે રોકાણકાર સીધી રીતે જામીનગીરીઓ ધરાવી શકે છે, જ્યારે પણ રોકાણકારના પોર્ટફોલિયોમાં જામીનગીરીઓ વેચવામાં આવે ત્યારે કર ઘટનાઓ ઉદ્ભવી શકે છે. આનો અર્થ એ છે કે પી.એમ.એસ. કરાધાન વ્યવહાર-સ્તરે અને વધુ જટિલ હોઈ શકે છે. મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સમાં, જ્યારે રોકાણકારો યુનિટ્સ રિડીમ કરે છે, સ્વિચ કરે છે અથવા ટ્રાન્સફર કરે છે ત્યારે સામાન્ય રીતે કર લાગે છે.

ઇકિવટી-ઓરિએન્ટેડ ફંડ યુનિટ્સ માટે, આવકવેરા વિભાગ જણાવે છે કે ૨૩ જુલાઈ, ૨૦૨૪ ના રોજ અથવા તે પછીના ટ્રાન્સફર પરના ટૂંકાગાળાના મૂડી નફા પર એસ.ટી.ટી. જેવી શરતોને આધીન ૨૦% ના દરે કર લાદવામાં આવે છે. લિસ્ટેડ ઇકિવટી શેર્સ, ઇકિવટી-ઓરિએન્ટેડ ફંડ્સના યુનિટ્સ અને બિઝનેસ ટ્રસ્ટના યુનિટ્સ પર કલમ ૧૧૨એ હેઠળ લાંબાગાળાના મૂડી નફા પર ૨૩ જુલાઈ, ૨૦૨૪ ના રોજ અથવા તે પછીના ટ્રાન્સફર માટે રૂ. ૧.૨૫ લાખથી વધુના નફા પર ૧૨.૫% ના દરે કર લાદવામાં આવે છે. ૧ એપ્રિલ, ૨૦૨૩ ના રોજ અથવા તે પછી હસ્તગત કરાયેલા નિર્દિષ્ટ મ્યુચ્યુઅલ ફંડ યુનિટ્સ માટે, કલમ ૫૦એએ જોગવાઈ કરે છે કે ટ્રાન્સફર, રિડેમ્પશન અથવા પાકતી મુદત પરથી થતો નફો ટૂંકાગાળાની મૂડી સંપત્તિમાંથી થયેલો નફો ગણાશે.

તેથી, પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસ (પી.એમ.એસ.) અને એક્ટિવ ટ્રેડિંગ વચ્ચેની પસંદગી તમારી ઉપલબ્ધ મૂડી, સમયની પ્રતિબદ્ધતા અને બજારની કુશળતા પર આધારિત છે.

પી.એમ.એસ. એ હાઈ-નેટ-વર્થ ઇન્ડિવિડ્યુઅલ્સ (એચ.એન.આઈ.) માટે નિષ્ક્રિય, વ્યાવસાયિક સંપત્તિ-નિર્માણ સાધન છે, જ્યારે ટ્રેડિંગ એ ટૂંકાગાળાના બજારની હિલચાલને પકડવાના ઉદ્દેશ્યથી ચાલતી સક્રિય, ઉચ્ચ-વારંવારતાવાળી પ્રવૃત્તિ છે.

મુખ્ય તફાવતો એક નજરમાં

વિશેષતા	પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસીસ (પી.એમ.એસ.)	એક્ટિવ ટ્રેડિંગ
પ્રાથમિક ધ્યેય	લાંબાગાળાની મૂડી વૃદ્ધિ અને સંપત્તિ નિર્માણ.	ભાવની વધઘટમાંથી ટૂંકાગાળાનો નફો મેળવવો.
લઘુત્તમ મૂડી	રૂ. ૫૦ લાખ (સેબી દ્વારા ફરજિયાત).	કોઈ કાનૂની લઘુત્તમ નથી; નજીવી રકમથી શરૂ કરી શકાય છે.
સમયની પ્રતિબદ્ધતા	નિષ્ક્રિય; વ્યાવસાયિકો પોર્ટફોલિયોનું સંચાલન કરે છે.	અત્યંત ઊંચી; દૈનિક બજાર દેખરેખની જરૂર છે.
કોણ ચલાવે છે?	સેબી-રજિસ્ટર્ડ પ્રોફેશનલ ફંડ મેનેજરો.	તમે પોતે (અથવા વિશિષ્ટ અલ્ગોરિધમિક પ્રોગ્રામ્સ મારફતે).
જોખમ પ્રોફાઇલ	મધ્યમથી ઊંચું (મુખ્યત્વે ઇક્વિટી ડિલિવરી પર કેન્દ્રિત).	અત્યંત ઊંચું (ઘણીવાર લીવરેજ અને ડેરિવેટિવ્ઝ સામેલ હોય છે).
કર અસરો	મેનેજર દ્વારા કરવામાં આવતા વ્યવહારો પર સીધો મૂડી નફા કર	વ્યવસાયિક આવક વેરો (ઇન્ટ્રાડે/એક્સ એન્ડ ઓ માટે) અથવા ટૂંકાગાળાનો મૂડી નફો.

ઉપરોક્ત વિશ્લેષણ દર્શાવે છે કે પી.એમ.એસ. માં રોકાણ કરવાના વિકલ્પ હેઠળ કર અસર મૂડી નફો રહેશે અને વ્યવસાયમાંથી આવક નહીં કારણ કે તે ઇન્ટ્રાડે ટ્રેડિંગ અને એક્સ એન્ડ ઓ રોકાણ માટે સક્રિય ટ્રેડિંગના કિસ્સામાં જ હશે.

૧૪. જ્યાં સુધી સદર અધિનિયમ ની કલમ ૮૦આઈબી સંબંધિત કાયદાના પ્રશ્નોનો સંબંધ છે, [૨૦૨૫] ૧૭૪ ટેક્સમેન.કોમ ૮૦૭ (એસ.સી.) માં રિપોર્ટ થયેલ શીતલ ફાઇબર્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ ના કેસમાં

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો પણ પ્રસ્તુત રહેશે, જેમાં સમાન હકીકતોમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે :

“૨૦. તેથી, કલમ ૮૦-આઈએ ની પેટા-કલમ (૯) ના સાદા વાંચન પરથી, જો કલમ ૮૦-આઈએ હેઠળ નફા અને લાભની કપાતનો દાવો કરવામાં આવે અને માન્ય રાખવામાં આવે, તો ‘સી’ શીર્ષક હેઠળની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈમાં આવા નફા અને લાભની હદ સુધીની કપાત માન્ય નથી. કલમ ૮૦-આઈએ હેઠળ મંજૂર કરાયેલી હદ સુધીની કપાત ‘સી’ શીર્ષક હેઠળની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ માન્ય રાખી શકાતી નથી. તેથી, જો કલમ ૮૦-આઈએ હેઠળ ‘વાય’ ની કુલ એકંદર આવકમાંથી ‘એક્સ’ ની હદ સુધી કપાતનો દાવો કરવામાં આવે અને માન્ય રાખવામાં આવે અને કરદાતા ‘સી’ શીર્ષક હેઠળની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ કપાતનો દાવો કરવા માંગે છે, તો જોકે તે સદર જોગવાઈ હેઠળ ‘વાય’ કપાત મેળવવા માટે હકદાર હોઈ શકે છે, તેમ છતાં તેને (વાય-એક્સ) ની હદ સુધી અન્ય જોગવાઈઓ હેઠળ કપાત મળશે અને કોઈપણ સંજોગોમાં ‘સી’ શીર્ષક હેઠળની કુલ કપાત ઉપક્રમ અથવા સાહસના આવા પાત્ર વ્યવસાયના નફા અને લાભથી વધી શકતી નથી.

૨૧. કલમ ૮૦-આઈએ ની પેટા-કલમ (૯), તેના સાદા વાંચન પરથી, એવી જોગવાઈ કરતી નથી કે જ્યારે કલમ ૮૦-આઈએ હેઠળ કપાત માન્ય રાખવામાં આવે, ત્યારે શીર્ષક ‘સી’ હેઠળની કોઈપણ જોગવાઈ

હેઠળ કપાતના દાવા પર વિચાર કરતી વખતે, કલમ ૮૦-આઈએ હેઠળ માન્ય રાખવામાં આવેલી કપાતને કુલ એકંદર આવકમાંથી બાદ કરવી જોઈએ. કલમ ૮૦-આઈએ ની પેટા-કલમ (૯) હેઠળનો પ્રતિબંધ કુલ એકંદર આવકની ગણતરી કરવા પર નથી. તે શીર્ષક ‘સી’ હેઠળની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળની કપાતને કલમ ૮૦-આઈએ હેઠળ દાવો કરાયેલી કપાતની હદ સુધી મર્યાદિત કરે છે.”

૧૫. આમ, ઉપરોક્ત ચર્ચા અને કાયદાના પરિપ્રેક્ષ્યને ધ્યાનમાં લેતાં, અમારો એવો મત છે કે સદર ટ્રીબ્યુનલે શેર્સ અને જામીનગીરીઓના વ્યવહારો પર ‘વ્યવસાયમાંથી આવક’ ના શીર્ષક હેઠળ કર લાદવાનો રહેશે અને પોર્ટફોલિયો મેનેજમેન્ટ સર્વિસના કારણે ઉદ્ભવતા ટૂંકાગાળાના મૂડી નફાને ‘વ્યવસાયિક આવક’ તરીકે ગણવાનો રહેશે તેમ ઠરાવીને ભૂલ કરી છે.

૧૬. તેથી, અમે કાયદાના પ્રશ્નોના જવાબ કરદાતાની તરફેણમાં અને મહેસૂલ પક્ષની વિરુદ્ધમાં આપીએ છીએ. અપીલો તે મુજબ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(ભાર્ગવ ડી. કારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

(પ્રણવ ત્રિવેદી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====